

CAP. II.

DE

NEXV IMPERII CIVILIS.

§. I.

In omni societate (e) *nexus* quidam seu *vinculum* occurrit, per quod corpus illud *mora-*

ob magnam copiam feruorum se subiecisse alicui regi, sed magis *sui iuris* mansisse videtur. Vbi enim Chanaanam terram incolet, cum Mamre & fratribus eius foedus inicit, quod, quibus constiterit legibus, non constat? Probabile est, illud quoque ad defensionem fuisse initum, quod ex eo perspicuum est, quod Mamre cum fratribus dicatur praelio interfuisse, quo fratrem Lothum a captiuitate liberauit. Videnus etiam, Abraham a regibus Salem & Sodomae pro tali habitum fuisse, qui nemini subiectus, sed sui iuris esset. Potuisset itaque ad exemplum ceterorum se pro rege gerere, certum locum occupare, & Imperium aliquod ibi instituerere, sed magis Deo confisus, vt *paterfamilias* seruis in domo sua natis praefuit. Simile foedus postea inicit rex Abimelech cum Isaac, quem antea a se expulerat, *de non ledendo & offendendo*; viderat enim Abimelech, Isaacum nimis fieri potentem, de quo plenius agitur *Gen. XXVI, circa finem*. Primum itaque ob potentiam excedere iussus erat Isaac, in quo Abimelech egerat contra foedus cum Abraham iam initum. *Gen. XX*. Sed quia forsitan metuebat, ne Isaac hanc iniuriam vindicaret, de nouo foedus cum eo inicit, & amicitiam pristinam redintegravit.

- e) Societas est *complexus plurium personarum vitarum inter se ad certum finem*. Spiritus seu anima huius corporis consistit in *unione*, per quam omnium *una* redditur *voluntas*, adeo vt coniunctim considerati *vnam* pro-

morale continetur, conseruatnr, & ad finem propositum deducitur.

§. II. Nexus hic consistit in *vnione plurimum voluntatum ad finem communem*, & quoniam vnio sine obligatione concipi nequit, cum ipse nexus sit obligatio, hinc mutua in hunc finem intercedere debet obligatio. (f)

§. III.

propterea in moralibus repræsentent *personam*. Queniam admodum itaque in naturalibus, si ex pluribus distantibus inter se rebus *vnum* quid fieri debeat, nexus quidam seu vinculum requiritur, quo res illæ distantes conglutinari & in *vnum* redigi possint, exemplo ædificii exstructi: ita in structura corporis ciuilibus nexus aliquis requiritur, per quem voluntates orantium vniantur, vt debitum assequantur finem. Huc respexit *SENECA epist. 102.* aiens: *Quidam ex distantibus constant, quorum adhuc membra separata sunt, tanquam exercitus, populus, senatus. Illi enim, per quos ista corpora efficiuntur, iure aut officio coherent, natura diducti & singuli sunt.* Sic itaque satis clare differt multitudo ab hac societate. Illa destituitur tali ordinata vnione, & plerumque singulis in illa sunt suæ actiones, adeoque coherere diutius nequit. Hinc *CICERO pro P. Sextio p. 681.* qui instituta maiorum neglexerunt, & imperitiæ aut concitata multitudini iucundi esse voluerunt omnes fere reip. penas dependerunt, & in orat. pro domo sua ab init. in multitudine vitiosissimum, ait, *uarietatem & inconstantiam & crebram tanquam tempestatam sic sententiarum commutationem.* Sed quod *vniti* agunt, ibi singulis non eadem actio, non idem circa actiones iudicium, sed cum stent pro *vna persona*, vnium quid egisse omnes intelliguntur.

Tales vniones ad certum finem indigent speciali partium consensu, vt coalescant in talem vnionem, siue

§. III. Vnio illa fit *consensu* & quidem vel *expresso* vel *tacito*. Hic colligitur ex vnanimi circa eundem finem *cooperatione*, (g) licet nunquam expresse inter se conuenerint, id quod tunc maxime fieri censendum est, quando ex *necessitate* quadam *hypothetica* plures conglutinantur.

§. IV.

iam consensus fit *absolute liber*, siue ex *hypothetica* *necessitate* productus. *Neque enim vllum certius amicitiae vinculum, quam consensus & societas consiliorum & voluntatum*, ait CICERO *orat. pro Cn. Plancio*. Dum vero in talem vnionem consentiunt, vtrinque oritur *obligatio*, & in hac *nexus* seu *vinculum* societatis consistit, cum obligatio ipsa definiatur *elegantier per vinculum iuris*, vi cuius aliquis ex *necessitate* ad praestandum quid alteri adstringitur.

g) Etiam *re ipsa* potest societas contrahi, *l. 4. de soc.* Dn. HERTIVS *de societ. fat. conslit.* & possunt plures incidere *ex accidenti* in societatem, praeter antecedentem deliberationem. In magnis societatibus ordinarie hoc in casu praecedit aliqua *necessitas*, qua posita plures, eadem necessitate pressi, non possunt non in vnionem illam consentire, & inde ad communem finem cooperari. Sic fieri potuit primis temporibus, vbi latrociniolorum libertas late patebat, vt plures segreges familiae contra vim communem se coniunxerint *ipso facto*, vt eo securius possent communi hosti resistere, ita vt, depulso coniunctis viribus hoste, semper in illa vnione perseuerauerint, accedente nexu *vicinitatis*. Simile exemplum concipi potest in peregrinis, diuersis ex locis venientibus, & ad littus ignotum appulsis, qui, si ab incolis illius terrae vel insulae vel etiam in ipso itinere a latronibus male habeantur, *absque praevia deliberatione* conspirare possunt ad commune malum propellen-

§. IV. Vnio autem illa societatem vel *aequalem* vel *inequalem* pro ducit. Illa (h) fundatur in simplici plurium inter se vnitorum obligatione, qualis deprehenditur in coalitione & systemate plurium ciuitatum, quarum singulae separatas suas habent rationes, ita tamen vniæ. vt, quæ ad communem defensionem spectant, *coniunctim* sint expediendæ.

§. V

pellendum cum unitate illi, vni communi periculo, etiam maxime inter se ignoti, loci sunt.

Aequalis ita dicitur, quoniam non regitur a superiori, ab omni libera est imperio, & subiectione, & fundatur in simplici obligatione vel fœdere, & communiter iuramento contringi solet. Hic nexus ex præcedente pacto expresso desumi potest, præsertim si plures ciuitates liberae & ante separate ita coalescunt, & exorsio fœdere inter se connectuntur. Verum & ipso facto seu tacite quoque hic nexus concipi potest, dum vinculum, quo plures prouinciæ sub vnius imperio hæctenus continebantur, ex variis interuenientibus mutationibus ita laxatur, & communi imperio subducitur, vt singulae quidem ciuitates ad *absolutam* perueniant, *vinculum* tamen *systematicum* quoddam supersit. Scilicet vinculum illud prius, quo omnes olim sub vnius imperio erant compositæ, mutationibus interuenientibus, & potestate imperantis paulatim remissa, mutatur ex post facto etiam re ipsa, sed absque omni expressa & noua confederatione, in aliquod *systematicum*, quamuis non ita *ordinatum* & *regulare*, vti si expresso fœdere plures separatæ ciuitates coalescant, quia semper manet studium retinendi, vt & alia incommoda. Idem vinculum æquale cernitur in *cælibus ecclesiasticis*, vbi inter ipsa membra nullus concurrat imperii & subiectionis respectus, vt de aliis collegiis in ciuitatibus nihil dicam.

i) Im-

§. V. Societates *inequales* fundantur in *imperio & subiectione*, quæ licet plures sint, tamen inter eas eminent *ciuilis*, cum plures ita vniuntur, vt vel vnus voluntati vel vni concilio se obtemperaturos promittant, (i) vt eo efficacius omnium *vna voluntas* operetur.

§. VI.

i) Imperium vnus vel concilii alicuius vim insignem addit societati, quia sine hoc negotia societatis effectum fortiri commode non possunt. Sunt homines ad dissentiendum proclives, & præterea ad rupturas vinculi & nexus communis faciles; hinc talis vis coactiua accedere debet, quæ plures in coniunctione detinet, ne facile inde auelli possint. Optime SENECA lib. de clem. c. 4. Ille (imperans) est vinculum, per quod res publ. coheret, spiritus vitalis, quem tot millia trahunt, nihil ipsa per se futura, nisi onus & præda, si mens illa imperii subtrahatur. Huc collineat CICERO l. III. de LL. aiens: Nihil tam aptum est ad ius conditionemque naturæ quam imperium, sine quo nec domus vlla, nec ciuitas, nec gens, nec hominum vniuersum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus potest. Et contrarium quoties hic nexus ciuilis, qui unionem fundat & sustinet, turbatur, pessima reip. facies nascitur. De Mithridate, bellum Romanis inferente, FLORVS lib. III. c. 5. n. 5. hæc refert: Spem & si uiam dabant nostræ vitia: quippe cum ciuilibus bellis distingeremur, inuitabat occasio nudumque imperii latus ostentabat procul Marius, Sylla, Sertorius. Differt hæc societas multis modis ab æquali. In illa receditur a statu naturali, quæ inter pacificos seu socios æquales salua manet. In illa vinculum seu nexus arctius stringit propter imperium & eidem cohærens ius cogendi; in hoc vero laxius vinculum adest, in sola & simplici obligatione consistens: ibi oritur ordo imperandi & parendi, hic ma-

§. VI. Quemadmodum vero in societa-
ta civili *inequali* est *confociatio* aliqua pluri-
mum inter se, & deinde *submissio* omnium
vnus personæ vel integri alicuius concilii
voluntati; ita hæc societas ante supponit
confociationem aliquam æqualem. (k)
Non enim potest *submissio* vnus vel concilii
imperio concipi, nisi adfuerit multitudo
vel societas aliqua hominum æqualis.

§. VII. Oritur hæc societas æqualis ciuitatem
præcedens variis ex causis: (I)
ex *mutua cohabitatione*, dum ex vna stirpe plu-
res nascuntur & vnâ coniunctim incolunt
ter-

manet *æqualitas* inter socios. Ibi omnia iura summa
penes vnum vel *concilium* aliquod sunt, quoniam impe-
rantis voluntas, est voluntas totius reipubl. & hinc,
iudice CICERONE lib. 1. de offic. intelligere debet,
se gerere personam ciuitatis: at in statu æquali quædam
tantum communicantur.

k) Qualemcunque enim concipias imperii modum, siue
violentum siue *voluntarium*, tamen nec violentus po-
tuit effectum habere, nisi adfuerit cœtus quidam ho-
minum communi nexu conglutinatus, qui per vim
sub *imperium* redigeretur. Neque enim concipi potest,
singulos homines ab vno instar ferarum bestiarum fuisse
occupatos, & in vincula coniectos, donec iusticiens
numerus adfuerit, quibus imperare victor potuisset. Et
huc respicere videntur, qui duplex pactum constituunt,
vbi PVFENDORFFIVS lib. 2 c. 2 §. 3. Dicitur
HERTIUS de modo constit. ciuit. sect. 1. §. 2. Hæc
itaque societas non est ciuitas, sed *imperfecta* quædam
confociatio, dum manet *æqualis*, & singuli adhuc nul-
lius imperio subsunt.

l) Sup-

terram. Hi colliguntur inter se *tacito* aliquo pacto, (1) dum inter se vicini, cognati, & cohabitantes sunt. Atque exinde, nime omnia fallunt, ciuitates Cainiticæ primæ & Nimrodicæ ortæ.

§. VIII.

1) Supposui iam antea, posse vnionem etiam ipso facto vel tacite fieri, quæ certe naturalissima videtur fuisse in cohabitantibus, postquam multiplicatum genus humanum fuit. Quamuis enim plures semet disiunxerint, aliasque terras incoluerint, id tamen de omnibus asseri nequit, præsertim si *Cainiticam ciuitatem* respicimus. Omnes subditi a Caino videntur descendisse, adeoque non putandum est, statim Cainum, vbi a patre secessit. cum familia ciuitatem exstruxisset, sed postea demum, vbi admodum multiplicata erat eius soboles. Debuerit enim esse, quibus imperaret. Hi itaque primum ipsa *cohabitatione* inter se conglutinati sunt, cui postea Cain imperium eo modo, quo *cap. antec.* dictum accessit. Nam *Gen. IV, 16.* simpliciter dicitur, quod *habitauerit in terra Nood*: sequenti commate demum additur, quod *postea edificauerit ciuitatem*, scilicet prole eius admodum aucta, & in plures iam familias sparsa. Neque obstat, quod iam ante videatur Cain inter suos magnam obtinuisse auctoritatem, antequam ciuitatem conderet, quod negari nequit, quia omnium cohabitantium communis pater erat; verum hæcenus quidem imperium *ciuitatis* exercuisse non videtur, sed tum demum, vbi suos ad deprauidationes & truculentiam exercendam instituit. Si *Nimrodici imperium* consideras, eo tempore filii Noë quidem dispersi erant, admodum tamen probabile est, nonnullos in eadem coniunctos mansisse vicinia & cohabitatione, donec in multitudinem excreuerint, vbi itidem in guli sui iuris erant, *naturali* tamen *cohabitatione* in vnã collecti multitudinem.

m) Post-

§. VIII. (II) Corrupto genere humano & in varia scelera vergente, coalita quoque fuisse videtur multitudo quedam impiorum ad scelera & deprædationes perpetrandas, (m) vti cap. antec. vidimus. Neque

m) Postquam homines a vero Deo semel desciverant, vix aliter fieri potuit, quin hanc *ἀνομιαν βίαν* exercerent, præsertim si posteros ex *Cainitica prosapia* respicimus, qui a patre, latrone, ad hoc vitæ genus optime instructi & assuefacti fuisse videntur. Atque huc spectant quoque NOMADES, vti vocantur, qui sunt multitudo indomita, de raptu viuens, nullique certæ sedis addicta; quales videntur fuisse Hunni, de quibus AMMIANVS lib. 30. omnes sine sedibus fixis absque lege vel lege aut ritu stabili dispantur, semper fugientium similes cum carpentis, in quibus habitant, & paucis interiectis: hoc expeditum indomitumque hominum genus extrema prædandi cupiditate flagrans immani per rapinas finitimorum grassatum & cedes ad usque *Assaiam* peruenit, & alibi: aguntur nulla seruitute regali, sed tumultuario primatum ductu contenti perrumpunt, quicquid inciderit. Ipse ARISTOTELES lib. 1. polit. c. 5. inter vitæ genera diuersa collocat *piraticam* seu prædatoriam vitam, hancque naturalem vocat. Immo addit, quod aliquando pastoritia & prædatoria coniungi soleant. Ex quo tamen pessime infert, artem bellicam naturam factam vtilem ad acquirendum, imo studium venatorium partem eius esse, quo deceat vti aduersus feras & hominum genus, quando homines, a natura facti ad parendum, imperium subire reculant, quale bellum natura iustum sit. Similia docet HOBBSIUS tract. de ciue c. 5. §. 2. vbi etiam hanc *ἀνομιαν βίαν* ex iure naturali defendit. Verum profluxit hæc sententia ex primo illo fallo, quod humanum genus steterit absque vlllo vinculo seu obligatione Re-
giius

que defunt exempla, ex latronum collu-
vie tandem erectas fuisse ciuitates. (n)

§. IX. (III) Imo qui detestabantur hoc
vitæ genus, quamuis forsan pauci fuerint,
ab his deprædatoribus tamen vix aliter po-
tuere esse securi, nisi etiam coalescerent
in

etius FLORVS *lib. III. c. 6. n. 1.* afferit Cilices, per-
ditos furiososque latrones, sublatiis commerciis, rupto
fœdere humani generis, maria bello quasi tempestate præ-
clusisse. Hoc sensu quoque CICERO *lib. V. in Ver-
rem c. 29.* piratas & latrones vocat *hostem communem
gentium nationumque omnium, quod vinculum generis hu-
mani tollant, in quo tota ratio iuris nature, quies gen-
tium, pax omnium & singulorum consistit.* Nihilo-
minus tamen antiquitus hæc vita adeo putabatur iusta
vt FLVTARCHVS *in vita Camill. f. 136.* referat,
Brennum *ius hoc antiquissimum* vocare, eoque non mo-
do bestias vt, sed [quod horrendum dictu] ipsum
Deum.

n) Ex huiusmodi colluione hominum facile regna vel
respubl. potuisse tandem nasci, AVGVSTINVS *lib.
XIV. de ciuit. Dei c. 4.* satis apte obseruat: *Hoc ma-
lum, inquit, si in tantum perditorum hominum accessi-
bus crescit, vt & loca teneat, sedes constituat, ciuita-
tes occupet, populos subiuguet, euidentius nomen regni
assumit.* De Viriato refert FLORVS *lib. II. c. 17.
n. 15.* quod ex Venatore latro, ex latrone subito, &
si fortuna cessisset, Hispaniæ Romulus factus fuisset h. e.
fundator imperii Hispanici, sicuti Romani fuerat Ro-
mulus, quo ipso, Viriatum comparando cum Romu-
lo, satis ostendere videtur, ipsum Romulum quoque
ex latrone ducem & fundatorem imperii factum fuisse,
vii infra §. 15. *lit. X.* ostendo.

o) Hinc

in quandam multitudinem, & mutuam defensionem sibi promitterent. (o)

§. X. Hæc multitudo coalita ab initio sine dubio admodum rudis (p) fuit, & vix est, vt expressum pactum vbique fingi possit, ob tantam animorum dissensionem; sed ipso facto se coniunxisse homines videntur, ratio-

o) Hinc collegiorum seu societatum æqualium originem repetit BODIN de republ. lib. 3. c. 7. p. 513. quæ ex hac confociatione, mutæ defensionis causa inita, orta. Videlicet necessum fuit, vt tales societates ab illis, qui non eadem licentia deprædandi vterentur, inirentur, quo coniunctis viribus tuti esse possent. Huc spectare videtur sædus Abrahami cum Mamre & fratribus eius, quod mutæ defensionis causa in initum fuisse videtur, vti ex euentu apparuit. Hæc itaque multitudo suo iure vixit, singuli suas rationes separatas retinere, coniunctim demum agentes, quando omnium periculum imminerebat, ad exemplum plurium ciuitatum systematicarum.

p) Ideo rudem hanc multitudinem voco, quoniam certis legibus ab initio non fuit ordinata, per quas nexus convalidatur, dirigitur, & efficaciam certam accipit. Consensisse ipso facto videntur, dum (1.) cohabitantes se non seiunxere ab aliis vicinis, quod potuissent facere & plurimi etiam reapse fecere: (2.) dum ad eundem finem sese applicuerunt, latrones quidem ad communem latrocinandi licentiam, reliqui ad communem defensionem. Neque in tam rudi multitudine, vbi singuli adhuc separatim agere potuere, aliquod commune imperium, quod reipublicæ proprium est, concipi potuit, saltem ab initio; sed qui noluit amplius communi placito interesse & consentire, recedere potuit id quod naturale est in omni collegio, vt quilibet vel consentire vel recedere debeat; neque adeo vis

Boehmeri Lus Publ. L coacti-

rationibus status naturalis sic ferentibus, ex quo pactum aliquod tacitum erui potest, tamen adhuc valde inerme, postquam nemini videbatur adempta recedendi facultas, neque certa & peculiaris confœderatio capita familiarum præcise obstringebat.

§. XI. Quo minus autem piorum consortium (q) recessit a viis diuinis, eo sanctius quæ-

coactiva in reliquis fuit, aliquent cogendi, vt conspiraret. Vnde quoque ante Nimrod imperium non legimus, singulis fuisse impedimenta ab aliis vi imperii posita, ne nouas sedes quarere possent. Quin & Nomades inter se omnimoda libertate egisse videntur. Nec desunt populi, qui absque imperio ciuili inter se viuunt, vt ex IOSEPHO ACOSTA refert Autor *tr. du gouvernement civile, c. VII. §. 8.* vbi ait: Il y a des grandes & fort apparentes conjectures, que ce gens la (parlant des gens du Perou) n'ont eü durant long temps ni Roys, ni communautez, mais qu'ils ont vesü, & sont allez en troupes, ainsi que sont aujourd'buy ceux qui habitent la Floride & comme pratiquent encore les Cheriouanas & les gens de Brasil & plusieurs autres nations, qui n'ont pas certaines Rois, mais qui suivant, que l'occasion de la paix, ou de la guerre se presente, choisissent leurs capitaines, selon leur volonte. Ceterum ab initio ex paucorum familia talis multitudo constitit, quæ paulatim vel per nouas generationes vel spontaneas adiunctiones incrementa cepit, quod in latronum colluue facilius fieri potuit, quo magis homines primæuo in statu ad vitam *λογιστικῆ* tracti fuere

- q) Consortium etiam aliquod piorum fuisse, apparet ex sacris litteris, maxime vbi pastoritiam vitam egerunt. Abrahamus in sua familia ultra 300. dicitur habuisse seruos, in familia sua natos, ex quibus plerique pastores

quoque hunc *nexum simplicem* inter se coluere, (r) eoque minus inter eosdem aliud præ-

stores fuisse videntur, quos ad Dei verum cultum instituerat. Notanter *Gen. XXVI, 14.* legitur, quod Isaac creuerit, & multum familiæ seu famulicij habuerit, adeo vt etiam Philistæorum inuidiam propterea incurreret, vt, quacunque in re poterant, commodis eius offecerint, obturando puteos & puluere opplendo, & contra leges fœderis Isaacum secedere sinibus iubendo. Verum quia tandem in *amplissimam* excreuerat familiam, metu adducti pacem fœdere sanctissimo cum eo iniere, cuius potissimum caput erat, *ne vllum malum eis inferret*, quod sane iudicium est, familiam Isaacii fuisse amplissimam, quamuis absque *reipublicæ* figura. Imo vtut forsitan Philistæi Isaacum opprimere in herba, vt ita loquar, potuissent, ab hac violentia tamen abducti videntur fuisse, quod agnoscerent, peculiariter ei Dominum adesse, vt ipsi fatentur, adeoque se superiores fore contra Deum sperare non poterant.

f) Familiam Abrahami optimo & firmissimo nexu cohasisse, non adeo mirandum, quoniam *timore Domini* regebatur, vt adeo non necessum esset, per modum *regis vel imperantis* eidem præesse, quod nullibi legitur. Pietas autem familiæ ex eo elucescit, quod Abrahamus seruum suum seniore[m] seu procuratorem miserit, vt filio suo vxorem quæreret, in quo actus euidentiſſima *pietatis* signa serui procuratoris apparent. *Gen. XXIV.* Equidem expeditum est, in hac familia Abrahami & Isaacii fuisse societatem *inæqualem*; inde tamen societas *ciuilis* statim colligi inquit. Familia amplissima fuit, in qua eo minus *remediis coactiuis* opus fuisse videtur, quod *timore Dei* regeretur. Imo antea *Gen. III.* Abrahamum cum Lotho in consortio fuisse legimus; ast nullus ibi imperii respectus, nulla inter eosdem prærogatiua; singuli proprias coluere familias. Et cum non possent amplius cotiabi-

præterea vinculum videtur necessarium fuisse.

§. XII. Enim vero quemadmodum impii vinculum naturale, quod est inter omnes homines, varie diuulsere, ita facile iudicari potest, nexum illum, quo multitudo quædam congregata erat, valde fuisse infirmum, imo haud adeo aptum, vt per illum diutius potuerit in suo statu conseruari. (s)

§. XIII.

tare propter ingentem magnitudinem familiæ, rixis inter vtriusque pastores ortis, tandem sese feiungere coacti sunt, vbi certe obseruatione intimiori dignum, quod tanta animorum consensione sese feiunxerint, *pacis causa*. Quodsi tale inter impios consortium iussisset, alter alterum opprimere tentasset; sed vinculum inter Abrahamum & Lothum sanctius erat, quam vt inde posset aliquid mali euenire.

5) Postquam *impii* congregati & coniunctim aliis vim inferre non ceniuerent nefas, quid mirum, si inter se ipsos quoque latrocinia, deprædationes, aliaque facinora exercuerint. Neque exempla defunt, gentes in semetipsas latrocinia exercuisse. Vid. *tom. 7. obseru. Halles.* 6. §. 6. Eleganter *Prou. I, 11. seqq.* describitur *impiorum status*, quod quidem contra pios se coniungant, sed vt *vers. 18. 19.* additur, deinde sibi ipsis insidias struant. Ast nec colibitantes aut vicini, qui ex vna gente collecti erant, firmiori nexu conglutinati erant, partim quia nullius communi imperio regebantur, partim quia singuli, quæ sua sunt, quærebant, non quæ ad commune consortium spectabant. Non inique verosimile est, talem societatem, in quam plerique inciderant, diucius substitisse.

t) Ta-

§. XIII. Ut itaque nihil consultius fuisset quam ut *vinculum* aliud *arctius* accederet, quo præter *simplicem obligationem* indomiti per *coactionem* quandam continerentur in officio; ex statu tamen eiusdem temporis facile conijcere licet, homines ita congregatos non *pacto* aliquo *expresso* inter se conuenisse, (t) de imperio summo alicui

t) Talem processum plerumque Politici sibi formant: (1.) quod homines inter se conueniant, se velle e *libertatis statu* exire, quo ipso se coniungere videntur, & hoc est primum pactum. (2.) Addunt, alteram *deliberationem* institui de *modo exeundi*, scil. per *imperia*, cum alius tutior modus reperiri non possit. (3.) Tertiam formant de *forma*, cum non omnibus eadem placeat. (4.) Hanc electam sequi aiunt *submissionm*, & (5.) *acceptationem* eius, cui summum imperium deserunt, qualem processum in cerebro suo sibi imaginatus est ADRIANVS HOVTVYN in *polit. contr.* §. 17. quæ omnia in hunc finem adducuntur, quasi homines in statu maxime pacifico hæc inter se agere poruissent. Eundem quoque processum format PUFENDORFFIUS l. VII. c. 2. Ex quibus concludunt, per translationem imperii in vnus vel collegii personam singulos promittere, se velle, quod imperans vult, adeoque se *obedientiam* eidem præstituros. Eandem ideam construendarum ciuitatum ob oculos habuisse videtur DION. HALICARNASS. lib. II. dum refert, deliberationes Romuli cum populo institutas super forma reipubl. eligenda. Ait enim, Romulum concionem conuocasse, formasque receptas rerumpublicarum proposuisse, & tandem dixisse: *Equidem quamcunque reipubl. formam constitueritis, ad eam recipiendam paratus sum, nec me indignum puto, qui alius imperem, nec alteri recuso parere.* Tum populus, *seorsim*

cui vel concilio concedendo, quia status ille libertatis turbidus, in quo singuli erant, tale pactum ordinatum non admittit.

§. XIV.

Im communicato inter se consilio, primo Monarchicum seu regium statum approbasse, deinceps hunc honorem Romulo detulisse, eaque delatione is acquieuisse dicitur. Vtrum tam placide & deliberato consilio hæc ita acta fuerint, subdubito, si ferociam Romuli, & populi intueor. Quidquid sit, valde vereor, ne communis philoſophia circa structuram ciuitatum eo ordine, quo proponitur, vnquam obseruata fuerit. Nam (1.) status turbidus, in quo homines primi erant, tales delationes pacificas haud admisisse videtur, qualem statum primitiuum cap. 1. perlostrauimus. (2.) Cum tot potentes & oppressores antiquitus existisse dicantur, non est verosimile, homines potuisse adduci, vt sponte se vnus Imperio subderent, cum singulis resistendi innata erat cupiditas, singulique libidine imperandi raperentur. (3.) Ne vestigium quidem vllum de eiusmodi placidis pactis exstat, sed omnia olim per vim acta esse apparet. (4.) Pii potius habiles fuissent, vt inter se ita pacifice egissent, & imperium aliquod erexissent, quod tamen non legitur, & si vel maxime (5.) populus quidam in imperium huius vel illius consenserit, id tamen factum vel inde est, quod vel ei amplius resistere non potuerit, vel quod iam esset subactus per grauiorem alterius potentiam. Hæc tamen rationes, vtut statui humani generis conformes videantur, non poeuerunt autorem tractatus du Gouvernement civil a sua dimouere sententia, qua in omni origine societatis ciuiliſ supponit consensum coeuntium expressum, & liberum. Nam inter alia cap. VII. §. 8. etiam contendit, ne quidem ex patria potestate potuisse imperium ciuile nasci, absque consensu libero & expresso. Toutes leurs sociétés politiques, ait, ont commencé par une union volontaire & par une accord mutuel de personnes, qui ont agi

libre-

§. XIV. Itaque, vti ex *cap. anteced.* constat, probabile est, *vinculum arctius*, per imperium scilicet, hiis societatibus accessisse par-

*librement dans le choix, qu'ils ont fait de leurs gouverneurs & de la forme du gouvernement. Verum cum autor statui populari admodum induljerit, non mirum est, quod inclinationi suæ conformes dederit conclusiones, quæ tamen cum nimis leni naturâ humanæ consideratione coniunctæ esse videntur, quam iam fufius excussi. Equidem ait §. 10. quod historiæ doceant, que les gouvernemens du monde, qui ont commencé en paix, ont esté fondez de la maniere que nous avons dit. Verum, vti iam cap. anteced. ostendi, pleraque imperia extra statum pacis orta sunt, & quæ in pace orta videntur, plerumque tamen inuitis & reluctantibus subditis nata sunt, saltem vt non sponte & ex libera voluntate in imperium confenserint, si plerorumque imperiorum & mutationum ciuilium initia intuemur. Confenserunt quidem. sed vel tacite vel coacte, & non eo modo, quem doctissimus autor, quem LOOCKIUM esse volunt, ad maiorem populo libertatem conciliandam, animo suo repræsentauit. Meretur interim elegantissimus liber, qui sedulo legatur: vt ut enim, quo eo fortius ab HOBBSIO dissentiret, iidem in alterum extremum propendere videatur, sicuti ipse HOBBSIUS in alterum extremum prolapsus est, vt fortius monarchomachis contradiceret; ita tamen studium populare temperauit, vt facilius possit tolerari. Loquor autem de prima *genesi ciuitatum*: postquam enim semel ciuitas ab antiquo est constituta, facilius contingere potest vt tales deluper deliberationes instituantur, vti apparet in *republica Iudaica*, quæ reges sibi a Deo deposcebat; quin etiam post regifugium tales deliberationes iulceptas fuisse in populo Romano, docet DION. HALICARN. lib. IV.*

partim per violentam quandam intrusio-
nem vnius personæ, cui, postquam quos-
dam in suam sententiam traxit, reliqui
resistere non potuerunt; partim quod sen-
sim & pedetentim alicuius imperium confir-
matum sit, cuius in tali congregatione *summa*
semper *auctoritas* fuerat. (u)

§. XV. Prior modus perspicuus est ex
historia de *origine imperiorum*. Cum enim col-
luuius latronum vix fingi possit absque du-
ce quodam, nihil facilius contingere po-
tuit, quam vt hic per *violentiam*, tum co-
hortem, cuius *dux* erat, (x) tum alios, in
quos

u) Hi duo modi *imperatorum* introductorum magis con-
ueniunt statui primæno turbido. Iam dictum est, mul-
titudinem certorum hominum ab initio fuisse plerum-
que rapinis adfuetam, neque adeo credibile est, hosce
homines pacis gratia coiuisset, multo minus imperium
ita placide inter se condidisset, vti plerique credunt.
Equidem quosdam se iunxisse *defensionis causa*, dictum
est, adeoque sine optimo ducti videntur: non tamen
inde statim sequitur, vt iidem liberrimo consensu ali-
cui summum imperium detulerint, quin potius cum
libertas naturalis tam innata omnibus fuerit, potius
credibile fuisset *Democratiam* quandam inter eos fuisse
erectam, quippe quæ non adeo recedit a statu natu-
rali. Attamen id constanter historici negant, & reges
ab initio tenuisse imperia asserunt, in cuius potes-
tatem populus *libertati* affuetus se non facile dedisse
præsumitur. Vnde *pactum* aliquod *expressum* anteceden-
s imperium vix fingi potest.

(x) Licet *multitudo* quædam *indomita* ad tempus consen-
tire potuerit in imperium ducis, latrociniorum exer-
cen-

quos latrocinia exercuerat, sub suam tandem redigeret potestatem perpetuam, vti ex Nimrodo aliisque apparet.

§. XVI. Posterior modus illorum congregationibus societatibusque conueniens est, qui *defensionis causa* ab initio conuere absque vlla tamen imperii ratione. Sed quia in eiusmodi societatibus facile contingere solet, vt plebs auctoritatem alicuius viri primarii sequatur, (y) nasci inde paulatim

cendorum causa, inde tamen imperio perpetuo & civili ejusdem se sponte subiecisse dici nequit, sed potius illud ipsum ex post facto sensim & pedetentim accessit. Hoc modo Tacfarinas apud TACITVM *lib. II. anal.* imperium quoddam condidit. *Is natione Numida, in castris Romanis auxiliariis stipendia meritis, mox desertor vagos primum, & latrocinii suetos, ad prædam & raptus congregare; Dein more militiae per vexilla & turmas componere; postremo non inconstituta turba, sed Musulavorum dux haberi.* Imo si dicendum quod res

est, existimarem initia Romanæ reip. ex eodem fonte esse repetenda. Omnem superat probabilitatem, Romulum ciuitatem condidisse, incolas tamen defuisse, & vrbe condita demum ex omnibus quasi elementis corpus unum congregasse, vt refert FLORVS *lib. I. c. 1. n. 9.* Quin potius constat ex traditis DION. HALICARNASS. *lib. I.* aliorumque, constituisse populum a Romulo collectum ex turba quadam scelerata, adeo vt credere fas sit, primitis Romulum duce latronum fuisse, vti supra quoque §. 8. *lit. n.* dictum est.

y) Id vel maxime in *Democratiis* apparet, quæ graue periculum subeunt, ne mutantur in Monarchiam, si vnius viri auctoritas maxime apud plebem valeat. Quid-

latim imperium solet, præsertim cum auctoritas potissimum eos commendet, qui ambitione ducuntur, quæ speciem alicuius singularis virtutis præ se fert.

§. XVII. Sic itaque nexus hic novus constituitur, non tamen semper ex condicito, sed

non id etiam contingere posset in ejuſmodi societatibus, ubi nulla adhuc viget imperii ratio? Nam vnus auctoritate sua sæpe plus pollet, quam plurium rationes in contrarium, Omnes præiudicio auctoritatis ducimur. *Prima dominandi spes in arduo: ubi ingressus fueris, adsunt studia & ministri.* TACIT. lib. IV. *annal.* c. 7. Fac itaque, in tali societate, quales ab initio fuisse probabile est, existuisse viros summæ auctoritatis, quales Nephilæi fuisse in sacris leguntur, obsequium alicuius gloria illis deesse non potuit. Nam ex auctoritate cultus, & spontanea obsequii exhibitio: ex hac approbatio omnium negotiorum ab eo susceptorum sequitur, præsertim si omnia placide agat. Si qui sunt, qui reclamant, a cetera plebe, auctoritate decepta, absterrentur, hinc adest primus gradus ad thronum, ex quo tandem populus huius imperium in omnibus agnoscere incipit, & cum ab initio hominum *atas longeva* erat, certe intta 100. annos alicujus auctoritas increscere poterat, vt postea populus imperio eius adsuetus sponte tandem eidem obedierit, præsertim si eius imperium ab initio fuerit lenè, licet postea magis malignisque in duritiem excreuerit. AVGVSTVS primum auctoritatem liberalitate & comitate erga plebem aliique artibus sibi conciliauit, & ita tandem rempubl. penitus occupauit. Qua semel occupata, de imperio depondo in speciem egit, reuera tamen tantum & hunc finem, vt imperium sibi consensu voluntium in sponte cupientium confirmaret, ne viderentur coacti sub vnus imperium concessisse, DIO CASSIVS lib. 53. 2) Id

sed consensus populi si quis adest, magis ex patientia, & taciturnitate longi temporis educitur. (z)

§. XVIII. Ex hoc consensu populi oritur *submissio propriae cuiusque voluntatis voluntati imperantis*, (a) quousque submittere ean-

*) Id præclare obseruauit HVBER de iure ciuit. lib. II. S. 2. c. 5. n. 19, ubi fatetur: *translationem illam imperii non semper adeo liquide clareque multitudinis consensu fieri, sed patientiam sapius & taciturnitatem longi temporis pro consensu haberi.* Inde est, quod hisce in casibus imperantes illimitata nec vllis pactis restricta videntur potestate, qui hoc modo ad imperium euecti sunt. Quando itaque dictum est. imperiorum originem arcessendam esse ex quorundam *violencia* vel *libidine imperandi*, id eo tantum pertinet, quod populus non libere & sponte & quidem ab initio in translationem consenserit, non vero quasi plane nullo modo ex *postfacto* consensum suum in imperium dederit, ubi non amplius dissentire expediebat. Hoc enim extra dubium positum est, populum, quamdiu adhuc resistit & sola violencia continetur, non posse imperium vires habere morales, sed manet status belli. Neque enim *lex natura* uti inter pecudes, sic inter homines potestatem & imperium valentioribus dedit, ut ait PLINIVS, in *paneg. c. 38. in f.* sed imperium demum ex *superueniente consensu* nascitur. Vnde hodie in bellis hoc iuris esse solet, ut devictæ ciuitates statim *homagium* præstare teneantur, quo ipso *consensum suum* in subiectionem declarant, sicuti quoque victor eo ipso, quo *homagium* recipit, se declarat, quod devictos non amplius in *hostium*, sed *subditorum* numero in posterum habere velit.

*) Inde *obediencia* arcessenda, in qua reuera *submissio* hæc cernitur. Ante hunc civilem statum singuli *æquales*

eandem potuere, saluo semper humanitatis & conscientiae propriae vinculo.

§. XIX. Contra in imperante oritur (u) ius dirigendi actiones eorum, qui se eidem sub-

les erant, singulis datum erat arbitrium propriarum actionum, ad hunc effectum, ne alter iure alterius actiones diiudicare, & vt suas actiones ad ipsius arbitrium institueret, pretendere posset. Ast vbi ex hoc statu recedunt, singuli eo ipso renunciant huic iuri, se submittentis voluntati alterius, in quo inprimis illud continetur, ne vlla amplius resistentia vti, sed in commune ad salutem totius corporis ciuilibis cooperari velint. Est enim respublica quodammodo corpori humano similis. Vtrumque enim est compositum & constat ex multis partibus, quarum singulae nec eandem vim habent, nec vsus pares exhibent. Si igitur humani corporis partes singulae proprium sensum & propriam vocem separatim accipiant, deinde orta inter eas seditione reliquae omnes partes conspirent contra vnum ventrem, & pedes dicant, sibi totum corporis onus incumbere, manus vero, se artes exercere & victum comparare & cum hostibus pugnare &c. Si igitur haec ipsis placeant, & nulla corporis pars amplius faciat suum officium, fierine potest villo modo, vt corpus diutius duret, ac non inter paucos dies fame, pessimo mortis genere, consumatur? Nullus certe est, qui possit aliter dicere. Eodem sane modo & de ciuitate sentiatis. Nam & haec quoque constat ex multis & dissimilibus gentibus, quarum vnaquaeque proprium reip. usum praebet, vt membra corpori, &c. DION. HALICARNASS. lib. VII. vbi pluribus haec egregie illustrantur. Sic itaque ad auertendam eiusmodi animorum dissensionem arctius vinculum requiritur, vt vna quasi sit omnium voluntas, quae antea erat varia, discors, & sic ad vitam ciuilem fere inepta. Refert FLORVS lib. IV. cap. 3. n. 5. & 6. AVGVSTVS per-

submiserunt, & simul (β) obligatio, (b) cum recipiens populum in suam potestatem omnia illa promississe videatur, ad quæ ex legibus naturæ de pace & securitate præstanda obligatur.

§. XX.

perculsum undique & perturbatum ordinasse imperii corpus, quod ita haud dubie nunquam coire & consentire potuisset, nisi unius præsidis nutu, quasi anima & mente regeretur. Quemadmodum etiam TACITVS lib. I. Hist. c. 1. item confirmat, aiens: omnem potestatem ad unum conferri pacis interfuit. Optime SENECA lib. I. de clement. c. 3. in f. Hac immensa multitudo, ait, unius animæ circumdata, illius spiritu regitur, illius ratione flectitur, pressura se ac fractura viribus suis, nisi consilio sustineretur.

b) Ius illud ad obligationem quandam esse adstrictum inde probatur, quia e statu resistentiæ mutue in statum pacis transeunt, neque aliter imperium & obedientia subsistere potest, nisi pax & securitas promittatur. Nam sicuti vinculum humani generis tollitur, rupta pace, ita multo magis tolleretur vinculum civile, nisi hæc tacite subditis promissa censeretur deberet. Imo cum iam ex lege naturæ ad hoc quilibet extra omnem statum civilem obligetur, reuera uouum quid in hac obligatione principum non videtur contineri. Neque aliter potuere subditi in subiectionem consentire, quam hac salua. Quod itaque nec mutari nec tolli potuit, imo quod natura societatis civilis postulat, id omnino videntur imperantes promississe. Breuiter: instituta re publica aut manet status belli, aut desinit. Prius asserere velle, absurdissimum foret, quia in statu belli nulla unio civilis concipi potest: posterius vbi asserimus, necessario statum pacis supponere debemus, quo posito. leges pacis per se iam vigent. Dum itaque, (si vel maxime ex principiis HOBBSII iudicium ferent-

§. XX. Quamuis itaque in ipsa subiectione adfit aliquod *pactum* saltem *tacitum* inter imperantem & parentes, non tamen *obligatio* inde orta eiusdem roboris est, sed imperantis *imperfecta*, coactionis externæ necessia, sed subditorum *perfectior* (c).

§. XXI.

ferendum esset), imperans subditos in *statum pacis* recipit hostilitatemque deponit, non potest non quoque securitatem, fidem & vacanti iure naturæ debitam illis *ipso facto* promittere. Equidem deficit *promissio expressa*, ipsa tamen *receptio* implicite talem promissionem in se complectitur.

- c) Hæc diversitas est omnino notanda contra Monarchomachos, qui dum populo concedunt arbitrium in ætus imperantium, eique ius resistendi largiuntur, revera *obligationem principum perfectam* h. e. *cum vi coactiva* coniunctam, esse volunt. Verum populus dum se submittit alterius arbitrio, omne ius *resistendi & cogendi*, quod ei in statu naturali competebat, a se abdicat, eidemque renunciat, quia (1.) non posset conservari unio reipublicæ & imperium eiusdem, si populo ius indulgeretur resistendi principi; quin quod (2.) ita rursus status naturalis seu bellum concitaretur, cui semel renunciarunt. Denique si princeps (3.) *externa obligatione* teneretur subditis, populus eatenus haberet imperium in principem, vel saltem eidem par esset, quod rursus cum statu civili & nexu hoc artificiose pugnaret. Neque eo ipso tollitur vinculum inter *principes & subditos*, licet *inaequale* sit; nam obligatio hic quidem adest, sed *ex accidente* vim suam amittit propter subditorum renunciationem. Hinc constat, posse imperantem iniuste agere in suos subditos, licet pœnis temporalibus eo nomine haud subiectus sit, id quod ideo fieri censendum est, quia a iure resistendi recesserunt. Hinc etiam iusti imperantes in causis dubiis ius tibi dæci, facile patiuntur.

d) Ho-

§. XXI. Minime itaque concedendum
 HOBBSIO, imperantem nullis se *pactis*
 adeoque *nec tacitis*, obstrinxisse populo, (d)
 nam eodem modo contra eum posset negari,
 non dari pactum aliquod inter singulos,
 nec eo ipso recedi a statu belli, quem
 statuit in statu ante introductas respublicas.
vid. tr. de ciue c. 7. §. 7. & 12.

§. XXII.

d) HOBBSIUS *cit. loc.* vult tantum pactum intercedere
 inter singulos cum singulis, quo se obstringunt ad
 obediendum vel vnus vel alicuius concilii imperio;
 imperantem autem nunquam vllis se *pactis* ob recep-
 tum imperium populo obstringere, quod recipiat imperium
 a populo, populus autem statim, atque id factum
 est, desinat esse *persona*, pereunte autem persona,
 ait, perit omnis ad personam obligatio. Profluxit
 potissimum hic error ex falsissimo illo principio,
 quod scilicet in statu naturali nulla adfit vinculi ratio
 inter homines, quod supra iam reiectum. Præterea
 supra quoque ostensum, *vinculum hoc naturale* non
 tolli per alium *statum adscititium*, quia hoc est immu-
 tabile. Dicitis: Atqui tamen eo ipso non oritur aliquod
 pactum a parte imperantis. Sed iam ad hoc regressi,
 non quidem adesse *explicitum*, adesse tamen sine du-
 bio *implicitum* in ipsa *receptione* & discessu a *statu belli*
 quem extra hunc statum HOBBSIUS supponit. Dum
 autem receditur a statu belli, hoc ipsum, vii ubique
 inculcat, aliter fieri non potest, quam mediante pacto
 de pace seruanda. *vid. tr. de ciue c. 1. in f. c. 2. &*
c. 3. §. 1. &c. Aut ergo princeps manet perpetuus
 hostis, quod absurdum: aut fidem *de pace seruanda* sub-
 ditis dat, & sic adest vinculum in principe. Neque
 obstat, quod *persona* esse desinat, nam eatenus saltem
 dicitur multitudo amittere *personam*, quod iam princeps
 illam *respectu aliarum gentium* representet. Duo autem
 in-

§. XXII. Neque magis sobria est philo-
sophia ADRIANI HOVTVYNI §. 17. asseren-
tis itidem, illis, qui de imperio haectenus pa-
cti fuerint, cum imperante nullum pactum
intercedere, quod pacto ius, (e) quod
antea habuerunt, amittatur, adeoque si
sub eo veniret, hoc esset contra conditio-
nem imperantis. Verum ita frustra ab
initio asseruit, per imperia pacem restitui,
quia sic *perpetuum hostem* principem time-
bunt, eoque miseres sunt, quo minus
principi resistere queunt.

§. XXIII. Neque assensum meretur VL-
RICVS HVBERVS, qui *unum* vel ideo *pactum*
tan-

inprimis HOBBSIVM decepisse videntur: (1) quod
viderit, expresso pacto plerumque in superiorem im-
perium non transferri: (2.) quod existimauerit, hoc
supposito principio, eo fortius contradici Monarcho-
machis, contra quos in primis suas formauit hypothe-
ses, ne scilicet concedendo principem obligari, eis
concedere necesse haberet, populum posse *vi illius ob-*
ligationis ei resistere, quæ tamen conclusio non est
metuenda, si principis obligationem eo modo confide-
ramus, quo §. *antec.* factum est, eamque a *vi con-*
stina regulariter liberam esse pronunciamus.

- *) Falsa omnino est consequentia: populus hic aliquid
amittit, scilicet *libertatem*; ergo imperans eidem non
obligatur. Parum consultum esset vniuersitati, si de-
ficeret *nexus* cum imperante, vi cuius sibi subditi pro-
mittere possent securitatem & pacem ab ipso principe,
cum tamen HOVTVYN inprimis inde imperiorum ori-
ginem trahat quod extra imperia non potuerit pax ef-
se tuta.

f) Sup-

tantum agnoscit, quod ex pacto singulorum cum singulis, etiam tacito, statim *Democratiam* oriri putet: (f) nam hoc falsum esse, supra iam euictum, cum inter plures etiam possit simpliciter esse æqualis societas absque imperio civili.

§. XXIV. Solidiorem aliquem nexum se inuenisse illi arbitrantur, qui putant, summam

f) Supponit HUBERVS lib. II. sect. 2. de iure ciuit. c. 4. & 5. non dari *societates* aliquas *æquales* ante imperia, sed mox degenerare in *Democratiam*, adeoque cum semel in cœtu quodam introducta sit imperandi ratio, hanc, quam ante pars maior populi exercebat, vel in optimates vel in principem transferri, adeoque inde accessit imperantium *ius & potestatem*. Sed itidem autor laudatus supponit, quasi gentes quædam ex condito inter se conuenerint, & postquam inter se conuenerunt, statim vnum fuisse populum effectum, adeoque *Democratiam* inde ortam, potuisse itaque populum vel ius imperandi sibi retinere vel in alium transferre. Verum antequam plures in vnum coalescunt *populum*, sine dubio hic quoque quædam rudis confociatio adesse debet. Nam singuli, antequam vnus populus efficerentur, aut fuerunt a singulis plane remoti, aut inter se coniuncti. Si prius, quomodo concipi potest, eos conu-nisse? si posterius, adest quædam saltem *tacita conuunctio* absque illa imperandi ratione. Ergo si iam *strictius* coniungantur, non præcise inde *Democratia*, sed alia reipublica facies oriri potest, id quod hætenus ex iis, quæ de imperio sunt asserta, patebit. Certe illud ex asserto Huberiano sequeretur, omnes ciuitates primæuas fuisse *Democraticas*, quod contra fidem historicam est. Conf. DR. HERTIVS *dissert. de modo const. ciuit. sectio 2. §. f.*

Boehmeri *Ius Publ.*

M

g) ZIE-

mam potestatem *immediate* a Deo conferri imperantibus, ciues autem tantum designare personam, cui hæc a Deo infundantur. (g) Et hoc intuitu imperantes *Dei vicarios* esse tradunt.

§. XXV.

g) ZIEGLER *de iure Maiest. lib. I. c. 1. §. 46.* id simili aliquo illustrat de populo, qui eligit ministrum ecclesie, non tamen propterea eidem potestatem illam sacram confert, sed eam a Deo eidem *immediate* infundi contendit, quod tamen satis incongruum est. Potestas, quam capit electus, penes totam ecclesiam antea fuit, & ita a Deo nihil hic *immediate* infunditur. Prouocat subinde §. 49. ad patres *consilii Parisiensis*, qui hoc dogma inter *articulos fidei* retulere, & tandem concludit, populum se habere mere *passiue*, & versari in nudis terminis subiectionis. Neque ab hac sententia videtur diuersa BOECLERI philosophia *ad Grot. lib. I. c. 3. p. 189.* imo fere ante PVEENDORFFIVM & HOBBSIVM hæc constans omnium opinio fuit, adeo vt Princeps imperii constitutione sua imperiali tempore LVDOVICI BAVARI contra pontificem, quam recenset ALBERICVS DE ROSATE *in l. 3. C. de quadr. prescript.*, hanc sententiam approbauerint, vbi inter alia hæc verba occurrunt: *Ideo ad tantum malum euitandum de consilio & consensu electorum & aliorum principum imperii, declaramus, quod imperialis dignitas & potestas est immediate a solo Deo &c.* Quin quod nonnulli Theologi Lutherani singulare interesse reipubl. in ea opinione quaesierint, quod valde proficua esset reipublicæ & securitati principum consuleret, vt euincere conatus est MASIVS Theologus Hassniensis *tr. de interesse Principum c. 4. §. 7.* cum contraria sententia auctoritati summorum imperantium aliquid detrudere videretur. Et vt suam sententiam eo magis stabilirent, varia ex sacris collectanea in medium attulerunt, potissimumque illa, quibus Deus

§. XXV. Sed talia qui afferunt, rerum moralium rudem profitentur ignorantiam, aut verba proferunt, quæ sensum non habent. Nam cum a *facto humano* imperia, vt hæctenus ostensum, originem trahant, evidens est, non aliunde incunabula eorum quærenda, aut obligationem immediate aliunde, quam ex *pactis*, (h) deducendam esse.

§. XXVI.

Deus dicitur *reges constituere, fundare regna, potestatemque summam a Deo esse*. Locus cardinalis occurrit Rom. XIII. ubi dicitur, *non esse potestatem nisi a Deo, ubi vero hæc est, est ordinata a Deo*. Notanter præterea respublica dicitur *ordinatio diuina*, & magistratus *minister Dei*. Iob XIX, 11. Pilato dicitur *data potestas a Deo*. Conf. Sapient. VI, 4, 5. Pf. LXXXII, 6. 1 Sam. IX, 16. 2 Sam. XI, 7. 8. Prov. VIII, 15. Daniel. V, 14.

b) Qui Deum *immediatam causam* summæ potestatis adstruunt, tollunt omnia pacta, quibus *societas civilis* continetur, & leges omnes fundamentales plane prosternunt, quo ipso non potest non immensa & nullis limitibus circumscripta potestas adscribi imperantibus, indice DN. HERTIO *de mod. const. civ. sect. 2. §. 3.* Imaginantur sibi maiestatem ad instar olei, quasi illa cœlestis effundatur in personam designatam a populo, vt HORNIVS *de maiest. civ. §. 14.* vult, sed eo ipso aliquid afferunt, quod quomodo fiat, se nescire profitentur. Quin quod ex illa sententia dubium reddi possit, an Deus homini impuro, qui per fraudes & facinoræ pessima sibi viam ad imperium strauit, maiestatem conferre voluerit? quo ipso ansam populus posset capere, rebelliones fouendi, & obedientiam imperanti denegandi, quasi non esset eidem collata *immediate a Deo* summa potestas. Non potest enim iustior ratio dubi-

§. XXVI. Quod vero imperia *ordinatio* diuina, & a Deo esse dicantur, inde tantum concludimus, Deum eadem *approbasse*, (i) imo

tandi esse, quam hæc ipsa, qua fit, vt talis opinio rei-publicæ magis nocere quam prodesse videatur.

2) Negari nequit, Deum *approbasse* humana imperia, quia maxime conducunt ad pacem, tranquillitatem securitatemque inter homines seruandam. Imo & hoc concedi potest, Deum pro statu peruerso *voluisse*, vt imperia inter homines erigerentur, non, quasi *absolute* essent necessaria, cum supra vidimus, piorum cœtum extra respublicas beate & pie vixisse, sed quod impii aliter in officio contineri non potuerint. Quamuis enim Deus vinculum aliquod inter homines constituerat, & tamen hoc ipsum in cœtibus peruersiorum & malorum aliter conseruari non poterat, quam per *frenum externum* imperii: voluntas quoque Dei fuisse videtur, vt in cœtus ciuiles homines transfirent. Et ita intelligo quoque *PAVLVM Rom. XIII, 3.* quod imperantes sint timendi ab impiis, non quod pii propterea non sint obnoxii imperantibus, sed quod horum causa imperia inter homines non sint stabilia. Imo & hoc concedi potest, Deum *concurrere sua prouidentia* ad electionem vel constitutionem huius vel illius personæ, cum Deus profiteatur, se non raro in pœnam hominum corda eorum flectere, vt ineptos eligant reges: vid. *Esai. III, 4.* quo sensu Deus in ira sua regem populo dare dicitur, *Osai XIII, 11. Eccles. IV, 14.* Ita sæpe Deus Regem constituisse legitur in pœnam Israelitarum, vt de Iehu refertur *1 Reg. XIX, 15*, de Nabuchodonosore, *Dan. IV, 27.* quo etiam omnino reliqua loca sacræ scripturæ trahenda sunt. Huc respexerunt gentiles, quando *fato* regi respublicas dixerunt. *Nihil priuatim*, ait *SENECA epist. 91. n. 19. nihil publice stabile est, tam hominum quam urbium fata voluntur.*

Vnde

imo pro statu rerum peruerso voluisse, vt propter impios imperia constituerentur; minime autem inde inferitur, *immediate* imperium transferri a Deo in personam electam, & hoc sensu 1. *Petr. II. v. 13.* potestas civilis dicitur *ordinatio humana*.

§. XXVII. Neque hic dissentientes terrorem iniicere nobis possunt, allegando, sententiam hanc *lege publica* esse receptam, (k) imo *articulum fidei*, aut denique ingens inter-

Vnde diuerso modo societas civilis potest cum PETRO dici *ordinatio humana*, si specialem eius nexum & originem respicias: cum PAVLO vero *ordinatio diuina*, quatenus a Deo approbata est. Neque aliud euincitur ex *Rom. XIII* quia (1) PAVLVS non tantum de potestate *supremi* ibidem loquitur, sed etiam de *subalterna*; de hac vero asserere velie, quod sit *immediate* a Deo, esset absurdum. (2.) Non dicit PAVLVS, quod omnis potestas sit *immediate* a Deo, sed simpliciter, *quod sit a Deo*, quod non negatur. Illud enim variis modis antea demonstratum, quod respública possint recte *diuina ordinatio* dici; at propterea non excludendum est *factum humanum*, quod hic concurrat in constituenda ciuitate. Eodem modo matrimonium quoad institutionem est a Deo, nihilominus tamen coniuges matrimonium contrahentes illius *immediata causa* sunt.

(k) Primo adducitur decretum publicum Imperii nostri, tempore LYDOVICI BAVARI promulgatum. Sed an eiusmodi sententiæ, quæ ad conceptum intellectus spectant, possint lege publica inculcari, dubito, præsertim cum hæc sententia eis temporibus debeatur, quibus omnia tenebris erant inuoluta, quin quod hoc modo fortissime papæ contradici putarent, qui constitui-

interesse reipublicæ in ea contineri, nam hæc sunt vana terriculamenta eorum, qui rationibus destituuntur sufficientibus.

§. XXVIII. Illa tamen obseruatio ex hætenus dictis non est negligenda, quod ne- xus inter imperantes & parentes multo fir- mior & indissolubilior inde reddatur, si consideramus, quod in hac societate ciuili simul concurrat *ordinatio diuina*, adeoque eo sanctius tum a subditis tum ab imperante colenda sit.

§. XXIX. Neque his obstant, quæ su- pra de primis imperiorum primordiis vicio- sis dicta sunt, cum illa tantum ostendant, viti- um adfuisse in *modo* constituendorum im- periorum, non vero in *re ipsa*, (1) quæ fa- tis salutaris est.

§. XXX.

tionem imperatorum sibi satis impudenter arrogabat. (II) Iam demonstrauit Dn. BVDDEVS¹ *diff. de concord. relig. Christ. statusque ciuil. c. 4. §. 5.* hanc doctrinam non esse omnibus Lutheranis communem, sed multos ab eadem recessisse. Denique (III) interesse, quod fingunt, in illa opinione reuera inane est. Siue enim dicas, maiestatem conferri *mediate* siue *immediate* a Deo, nihil derogatur auctoritati imperantium, cum satis cer- tum sit, etiam hoc sensu *propter conscientiam* imperanti- bus esse parendum, quia simul in rebuspublicis con- currit *ordinatio diuina*, cui utique se, qui imperanti resistit, opponit.

- 1) Sic sacerdotia sunt *ordinatio diuina*; sed sæpe in *modo* peccatur, tum per artes illicitas quis sacerdotium oc- cupat. Idem dicendum est de *matrimonio*, quod iu- dem

§. XXX. Ceterum hæc *primordia vitiosa* vel ideo dissimulanda non erant, ne *figmentis vanis* hanc doctrinam incrustaremus, sed Machiauellistis etiam, (m) hæc stante rerum facie, satisfacere possemus.

§. XXXI. Denique semel introductis imperiis facilius contingere potest, vt vel in eorum mutationibus, vel continuationibus *expressum pactum* interueniat, (n) quod præfertim in *regnis electitiis* conspicuum est.

CAP.

dem *institutio diuina* recte dicitur, sed quam plurimi illud ambiunt ex impuris affectibus.

- m) Machiauellistæ plerasque hypotheses videntur vel ex hoc fundamento deducere, quod, quum videriat, pleraque imperia vi parta esse, vim etiam & quælibet facinora imperantibus licita esse crediderint, imo cum vitiosum plerumque fuerit initium, illis haud visum fuerit nefas esse, si vitia a principe continerentur, quæ tamen non omnia eo ipso euertimus, dum ostendimus, quod, stante etiam vitioso illo primordio, nihilominus nexus quidam inter subditos & imperantes possit ostendi non vitiosus, sed normæ iuris naturalis adstrictus.
- n) Hoc in Iudæis conspicuum est, regem postulantibus a Samuele. Hoc itidem in *regnis electitiis* vsu venit, vbi per *electionem* conferunt imperium, quæ reuera est *pactum expressum*. In mutationibus itidem hoc non raro euenisse, ex historia Belgica & Heluetica constat. Quin & non raro, vbi *violentia* agitur, *expressum pactum* superuenit, quale quid contigisse videtur in *lege Regia Romanorum*, per quam Augusto omnis suprema potestas est delata, quam reuera iam tenebat. Solent enim libertatis ciuilibis oppressores hoc stratagemate vtî, & ita omnia disponere, vt magis videantur *ex libera*